

A SZENTATYA, XVI. BENEDEK PÁPA HOMÍLIÁJA

*Redemptoris Mater kápolna
2006. október 6. péntek*

Kedves Testvéreim és Nővéreim!

Nem készültem valódi prédikációval, csak néhány elmélkedésre ösztönző gondolattal. A mai nap szentjének, Szent Brúnónak a küldetését, amint világosan látszik – úgyszólván – a mai nap könnyörgésével lehet magyarázni, mely az olasz szövegben egy kissé megváltoztatva, arra emlékeztet bennünket, hogy az ő küldetése a csönd és az elmélkedés volt.

De a csöndnek és az elmélkedésnek egyetlen célja van: az, hogy elősegítsék az Istennel való állandó kapcsolat megőrzését, még a szétszóródott hétköznapi életben is. Ez a cél: hogy lelkünk állandóan kapcsolatban álljon Istennel, és ez átformálja egész lényünket.

Csőnd és elmélkedés – Szent Brúnó jellegzetessége – arra szolgál, hogy a mai nap szétszórtságában meg tudjuk találni ezt a mély folyamatos kapcsolatot Istennel. Csönd és elmélkedés: a teológus szép hivatása az, hogy beszéljen. Ez a küldetése: korunk és egyéb korok fecsegésében, a szavak elértéktelenedésében, jelenvalóvá tegye a lényeges szavakat. A szavakban tegye jelenvalóvá a Szót, az Istentől jövő Szót, a Szót: magát Istent.

De hogyan tudnánk – a világ részét képezve – annak minden szavával jelenvalóvá tenni a Szót a szavakban, ha nem a gondolkodásunk folyamatának megtisztítása révén, aminek elsősorban szavaink megtisztítása folyamatának is kell lennie? Hogyan tudnánk megnyitni a világot – és előbb magunkat – a Szó előtt, anélkül, hogy belépnénk Isten csöndjébe, ahonnan az ő Szava ered? Szavaink és a világ szavainak megtisztításához szükségünk van arra a csöndre, amely elmélkedéssé válik, amely beléptet minket Isten csöndjébe, hogy így elérkezzünk arra a pontra, ahol a Szó, a megváltó Szó születik.

Aquinói Szent Tamás, hosszú hagyomány alapján azt mondja, hogy Isten a teológiában nem tárgy, amiről beszélünk. Az csak a mi megszokott elképzelésünk. Valóban, Isten nem tárgy, hanem alanya a teológiának. Aki a teológiában beszél, a beszélő alany, maga Isten lehet. A mi beszélésünk és gondolkodásunk csak arra szolgálhat, hogy ezt meg lehessen hallani, helyet lehessen találni a világban Isten beszélésének, Isten Szavának. És így ismét ott találjuk magunkat, hogy meghívást kapunk a saját szavainkról való lemondás folyamatára; a megtisztulás folyamatára, hogy szavaink csak eszközök legyenek, melyek által Isten tud beszélni, s így Isten valóban ne tárgy, hanem alanya legyen a teológiának.

Ebben az összefüggésben eszembe jut Szent Péter első levele első fejezetének 22. verséből egy csodálatosan szép mondat. Latinul így hangzik: „Castificantes animas nostras in oboedientia veritatis”. Az igazság iránti engedelmességnek meg kell „tisztítania” a lelkünket, és így kell vezetnie a helyes szavakra és helyes cselekedetre. Más szavakkal: megtapsolásra vágyódba beszélni, arra figyelve beszélni, hogy az emberek mit akarnak hallani, a közvélemény diktatúrájának engedelmeskedve beszélni, nem jelent mást, mint a beszédnek és a léleknek bizonyos prostitúcióját.

Az a „tisztaság”, amire Péter apostol utal, azt jelenti, hogy nem kell aláhelyezkednünk ennek a standardnak, nem keresnünk a tapsot, hanem az igazságnak való engedelmességet kell keresnünk. Úgy gondolom, hogy a teológusnak ez az alapvető erénye, az igazság iránti engedelmességnek ez az olykor kemény tudománya az igazság munkatársáivá, az igazság

szájává tesz bennünket, hogy ne a mai szavak folyamában beszéljünk, hanem valóban az igazság iránti engedelmesség által megtisztulva és megtisztítva, az igazság beszéljen bennünk. S így lehetünk valóban az igazság hordozói.

Ez eszembe juttatja Antióchiai Szent Ignácot és egy szép kifejezését: „Aki megértette az Úr szavait, megérti az ő csöndjét is, mert az Urat az ő csöndjében lehet megismerni”. Jézus szavainak elemzése eljut egy bizonyos pontig, de megmarad a mi gondolkodásunkban. Csak amikor eljutunk az Úrnak ehhez csöndjéhez, az Atyával való létezésébe, melyből a szavak fakadnak, valójában csak ekkor kezdjük el megérteni ezeknek a szavaknak a mélységét. Jézus szavai a Hegyen való csöndjében születtek, amint a Szentírás mondja, az Atyával való együttlétében. Az Atyával való közösségnek, az Atyában való elmerülésnek ebből a csöndjéből születnek a szavak, és csak ha erre a pontra jutunk és ebből a pontból indulunk, csak akkor érkezünk el a Szó igazi mélységéhez, és lehetünk a Szó hiteles magyarázói. Az Úr arra hív bennünket a szavaival, hogy menjünk fel Vele együtt a Hegyre, és az ő csöndjében tanuljuk meg ismét a szavak igazi értelmét.

Mindezt elmondva, elérkeztünk a mai két olvasmányhoz. Jób kiáltott Istenhez, harcolt is az Istennel az őt ért nyilvánvaló igazságtalanságok fényében. Most pedig szembesült az Isten nagyságával. S megérti, hogy Isten igazi nagyságával szemben a mi minden beszédünk csak szegényes, és nem ér fel az ő lényének nagyságához. Így szól: „Kétszer már beszéltem, nem folytatom”. Csönd Isten nagysága előtt, mert a mi szavaink túl kicsinyekké válnak. Ez engem Szent Tamás utolsó heteire emlékeztet. Ezekben az utolsó hetekben már nem írt, már nem beszélt. Barátai megkérdezték tőle: Mester, miért nem beszélsz, miért nem írsz többé? Ő pedig így válaszolt: Áttekintve az eddigi összes szavaimat, most úgy látom, hogy azok nem más, mint szalma. Szent Tamás nagy ismerője, Pierre Torrel, azt mondja nekünk, hogy ne értelmezzük helytelenül ezeket a szavakat. A szalma nem semmi. A szalma a búzát hordozza, és ez a szalma nagy értéke. Hordozza a búzát. A szavak szalmája is értékes marad, mint a búza hordozója. De ez ránk is érvényes, mondhatnám, munkánk relativizációja s egyúttal munkánk elismerése is. Jelzés is, hogy úgy dolgozzunk, hogy szalmánk valóban hordozza Isten Szavának a búzáját.

Az evangélium azzal fejeződik be, hogy „aki titeket hallgat, engem hallgat”. Micsoda figyelmeztetés, micsoda lelkiismeretvizsgálat! Igaz, hogy aki engem hallgat, valóban az Urat hallgatja? Imádkozzunk és dolgozzunk azért, hogy egyre inkább igaz legyen: aki engem hallgat, Krisztust hallgatja. Ámen.